

Zakres wiedzy i umiejętności oraz wykaz literatury

Etap I - szkolny

1. Życie społeczne. Uczeń:

podaje przykłady zbiorowości, grup, społeczności i wspólnot; charakteryzuje rodzinę i grupę rówieśniczą jako małe grupy; charakteryzuje rolę samorządu uczniowskiego; wyjaśnia na czym polega przestrzeganie praw ucznia; rozpoznaje role społeczne, w których występuje, oraz związane z nimi oczekiwania.

2. Współczesne społeczeństwo polskie. Uczeń:

charakteryzuje wybrane warstwy społeczne, grupy zawodowe i style życia; przedstawia wybrany problem społeczny ważny dla młodych mieszkańców swojej miejscowości i rozważa jego możliwe rozwiązania; omawia perspektywy i problemy życia młodych Polaków.

3. Być obywatelem. Uczeń:

wyjaśnia jak człowiek staje się obywatelem w sensie formalnym (prawo ziemi, prawo krwi, nadanie obywatelstwa); podaje przykłady uprawnień i obowiązków wynikających z posiadania obywatelstwa polskiego; przedstawia cechy dobrego obywatela, odwołując się do historycznych i współczesnych postaci; wykazuje znaczenie postaw i cnót obywatelskich.

4. Udział obywateli w życiu publicznym. Uczeń:

przedstawia główne podmioty życia publicznego (obywatele, zrzeszenia, media, politycy, partie, władza, instytucje publiczne, biznes itp.); przedstawia przykłady działania organizacji pozarządowych i społecznych oraz uzasadnia ich znaczenie dla obywateli; wyjaśnia jak obywatele mogą wpływać na decyzje władz na poziomie lokalnym, krajowym, europejskim i światowym.

5. Środki masowego przekazu. Uczeń:

omawia funkcje i wyjaśnia znaczenie środków masowego przekazu w życiu obywateli, uzasadnia, posługując się przykładami, znaczenie opinii publicznej we współczesnym świecie; odczytuje i interpretuje wyniki wybranego sondażu opinii publicznej, charakteryzuje prasę, telewizję, radio, Internet jako środki masowej komunikacji.

6. Wyborcy i wybory. Uczeń:

przedstawia argumenty przemawiające za udziałem w wyborach lokalnych, krajowych, europejskich; wymienia zasady wyborów demokratycznych; krytycznie analizuje ulotki, hasła i spoty wyborcze.

7. Naród i mniejszości narodowe. Uczeń:

wyjaśnia, co to znaczy być Polakiem i czym obywatelstwo różni się od narodowości; wyjaśnia jaki wpływ na kształtowanie narodu mają wspólne dzieje, kultura, język, i tradycja; wymienia mniejszości narodowe i etniczne oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) żyjące w Polsce i przedstawia przysługujące im prawa; wyjaśnia, co to jest Polonia i w jaki sposób Polacy żyjący za granicami podtrzymują swoją więź z ojczyzną.

8. Patriotyzm dzisiaj. Uczeń:

wyjaśnia, co łączy człowieka z wielką i małą ojczyzną; wyjaśnia, odwołując się do wybranych przykładów, czym według niego jest patriotyzm, porównując tę postawę z nacjonalizmem, szowinizmem i kosmopolityzmem.

9. Państwo i władza demokratyczna. Uczeń:

wymienia podstawowe cechy i funkcje państwa, wyjaśnia czym jest władza państwowa; wskazuje różnice w sytuacji obywatela w ustroju demokratycznym, autorytarnym i totalitarnym; wyjaśnia zasady: większości, pluralizmu, poszanowania praw mniejszości; porównuje demokrację bezpośrednią z przedstawicielską; rozważa i ilustruje przykładami zalety i słabości demokracji; wskazuje

najważniejsze tradycje demokracji (antyczna, europejska, amerykańska, polska), wyjaśnia czym są prawa człowieka i uzasadnia ich znaczenie we współczesnej demokracji.

10. Rzeczpospolita jako demokracja konstytucyjna. Uczeń:

wyjaśnia co to znaczy, że konstytucja jest najwyższym aktem prawnym w Rzeczpospolitej Polskiej; omawia najważniejsze zasady ustroju Polski; korzystając z konstytucji omawia podstawowe prawa i wolności w niej zawarte.

Literatura:

1. Konstytucja RP z 2.04.1997 r., preambuła oraz rozdział I, II.
2. Szkolny słownik wiedzy o społeczeństwie pod redakcją merytoryczną Łukasza Wordliczka, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2008.
3. Szacka B., *Wprowadzenie do socjologii*, Oficyna Naukowa, Warszawa 2008, str. 156-159, str. 466-467.
4. Kompendium wiedzy o socjologii pod red. Alice Bremond, Jean_Francois Coute, Anne Davie, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, str. 87-95.
5. Bała P., Wielomski A., *Prawa człowieka i ich krytyka*, Fijorr Chicago - Warszawa 2008, str.44-59.
6. *Kompendium wiedzy o społeczeństwie, państwie i prawie*, pod. red. M. Kordeli, Wydawnictwo Naukowe PWN SA, Warszawa 2011, str. 24-30; str. 54-71.
7. *Encyklopedia. Prawo nie tylko dla prawników*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa Bielsko-Biała 2009, str. 421-424, str. 712-713.

Etap II - rejonowy

Obowiązują treści kształcenia z etapu szkolnego, a ponadto:

1. System wyborczy i partyjny. Uczeń:

wyjaśnia, jak są przeprowadzane w Polsce wybory prezydenckie i parlamentarne; wskazuje różnice między systemem dwupartyjnym a systemem wielopartyjnym; wymienia partie polityczne obecne w Sejmie; wskazuje te, które należą do koalicji rządzącej, i te które pozostają w opozycji.

2. Władza ustawodawcza w Polsce. Uczeń:

przedstawia zadania i zasady funkcjonowania polskiego parlamentu, w tym sposób tworzenia ustaw.

3. Władza wykonawcza. Uczeń:

wskazuje najważniejsze zadania prezydenta Rzeczpospolitej Polskiej; wyjaśnia jak powoływany jest i czym zajmuje się rząd polski; podaje nazwisko premiera; wymienia zadania administracji rządowej i podaje przykłady jej działań; wyjaśnia co to jest służba cywilna i jakimi zasadami powinien kierować się urzędnik państwowy.

4. Władz sądownicza. Uczeń:

przedstawia organy władzy sądowniczej, zasady, wedle których działają sądy i przykłady spraw, którymi się zajmują; wyjaśnia czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny i Trybunał Stanu.

5. Samorządy i ich znaczenie. Uczeń:

uzasadnia potrzebę samorządności w państwie demokratycznym i podaje przykłady działania samorządów zawodowych i samorządu mieszkańców; wyjaśnia na czym polegają zasady decentralizacji i pomocniczości.

6. Gmina jako wspólnota mieszkańców. Uczeń:

wymienia najważniejsze zadania samorządu gminnego; przedstawia sposób wybierania i działania władz gminy, w tym podejmowanie decyzji w sprawie budżetu.

7. Samorząd powiatowy i wojewódzki. Uczeń:

przedstawia sposób wybierania samorządu powiatowego i wojewódzkiego oraz ich przykładowe zadania; porównuje na wybranych przykładach zakres działania samorządu wojewódzkiego z zakresem działania wojewody.

8. Relacje Polski z innymi państwami. Uczeń:

przedstawia najważniejsze kierunki polskiej polityki zagranicznej; charakteryzuje politykę obronną Polski, członkostwo w NATO, udział w międzynarodowych misjach pokojowych i operacjach militarnych wyjaśnia czym zajmują się ambasady i konsulaty.

Literatura:

1. Konstytucja RP rozdział: IV, V, VI, VII, VIII.

2. Kulesza M., Węgrzyn L., *Vademecum skutecznego działania w samorządzie*, Twigger, Warszawa 2006, str. 7-44.

4. *Ustrój Polityczny RP w świetle konstytucji z 1997 roku*, pod red Wiesława Skrzydło, kantor Wydawniczy ZAKAMYCZE 2004, str. 135-146; str. 248-264.

5. *Atlas Historyczny. Od starożytności do współczesności*. Wydawnictwo Nowa Era. Redakcja Kartograficzna, Wrocław 2009, str. 68-71.

6. Grodzki R., *Polska polityka zagraniczna w XX i XXI wieku*, Wydawnictwo Replika 2009, str. 242-302.

Etap III – wojewódzki

Obowiązują treści kształcenia z etapu szkolnego i rejonowego, a ponadto:

1. Integracja europejska. Uczeń:

przedstawia cele i etapy integracji europejskiej; wyjaśnia czym zajmują się najważniejsze instytucje Unii Europejskiej; wyjaśnia jak w Unii Europejskiej realizowane są zasady pomocniczości i solidarności; wyjaśnia skąd pochodzą środki finansowe w budżecie unijnym i na co są przeznaczone; wskazuje na mapie członków Unii Europejskiej i uzasadnia swoją opinię na temat jej dalszej integracji i rozszerzenia.

2. Polska w Unii Europejskiej. Uczeń:

przedstawia prawa i obowiązki wynikające z posiadania obywatelstwa Unii Europejskiej; formułuje własne zdanie na temat korzyści, jakie niesie ze sobą członkostwo w Unii Europejskiej.

3. Współpraca i konflikty międzynarodowe. Uczeń:

wyjaśnia czym zajmuje się ONZ, jej najważniejsze organy i wybrane organizacje międzynarodowe; wskazuje na mapie miejsca najważniejszych konfliktów międzynarodowych.

4. Problemy współczesnego świata. Uczeń:

wyjaśnia współzależność państw globalnego Południa i globalnej Północy; wyjaśnia na czym polega globalizacja w sferze kultury, gospodarki i polityki; ocenia jej skutki; ocenia sytuację imigrantów i uchodźców we współczesnym świecie; wyjaśnia czym jest terroryzm i w jaki sposób próbuje się go zwalczać.

5. Praca i przedsiębiorczość. Uczeń:

przedstawia cechy człowieka przedsiębiorczego, wyjaśnia w jaki sposób praca i przedsiębiorczość pomagają w zaspokajaniu potrzeb ekonomicznych.

6. Gospodarka rynkowa. Uczeń:

przedstawia podmioty gospodarcze i związki między nimi; charakteryzuje gospodarkę rynkową; wyjaśnia działanie prawa popytu i podaży oraz ceny jako regulatora rynku.

7. Gospodarstwo domowe. Uczeń:

wyjaśnia jak działa gospodarstwo domowe; wyjaśnia jakie prawa mają konsumenci i jak mogą ich dochodzić.

8. Pieniądz i banki. Uczeń:

przedstawia funkcje i formy pieniądza w gospodarce; wyjaśnia czym zajmują się bank centralny, banki komercyjne, giełda papierów wartościowych.

9. Gospodarka w skali państwa. Uczeń:

wyjaśnia terminy: produkt krajowy brutto, wzrost gospodarczy, inflacja, interpretuje dane statystyczne; wymienia najważniejsze dochody i wydatki państwa; wyjaśnia co to jest budżet państwa.

10. Przedsiębiorstwo i działalność gospodarcza. Uczeń:

wyjaśnia jak działa przedsiębiorstwo; przedstawia główne prawa i obowiązki pracownika.

11. Wybór szkoły i zawodu. Uczeń:

wskazuje główne przyczyny bezrobocia i ocenia jego skutki.

12. Etyka w życiu gospodarczym. Uczeń:

przedstawia zasady etyczne, którymi powinni kierować się pracownicy i pracodawcy; wyjaśnia mechanizm korupcji i ocenia skutki tego zjawiska dla gospodarki.

Literatura:

1. *Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej*, pod red. Ewy Małuszyńskiej, Bohdana Gruchmana, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010, str. 281-303; str. 23-27; str. 44-62.
2. *Encyklopedia. Prawo nie tylko dla prawników*. Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa Bielsko - Biała 2009, str. 63, str. 83-85, str. 224-225, str. 336-338, str. 397-400.
3. *Źródła nienawiści. Konflikty etniczne w krajach postkomunistycznych*, pod red. K. Janickiego, Instytut Wydawniczy ERICA, Kraków –Warszawa 2009, str. 38-76.
4. W. Dietl, K. Hirschmann, R. Tophoven, *Terroryzm*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011, str. 127-132, 147-152.

**Wykaz uczestników
etapu rejonowego Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego
z Wiedzy o Społeczeństwie
dla uczniów gimnazjów woj. śląskiego
w roku szkolnym 2013/2014
zakwalifikowanych do etapu wojewódzkiego**

(posortować według punktacji, począwszy od najwyższej liczby punktów)

Wykaz uczestników eliminacji rejonowych zakwalifikowanych do etapu wojewódzkiego należy opracować w tabeli w aplikacji Excel zawierającej następujące kolumny:

Lp., kod ucznia, imię ucznia, nazwisko ucznia, data, miejsce urodzenia, klasa, liczba uzyskanych punktów, imię nauczyciela, nazwisko nauczyciela, nazwa szkoły, miejscowość, kod pocztowy, poczta, telefon, faks, e-mail, gmina, powiat, wydział/delegatura KO, imię i nazwisko dyrektora szkoły.

.....
miejscowość, data

.....
podpis Przewodniczącego Rejonowej Komisji Konkursowej

**Kuratorium Oświaty
w Katowicach
ul. Jagiellońska 25
40-032 Katowice**

**Protokół
etapu wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego
z Wiedzy o Społeczeństwie
dla uczniów gimnazjów woj. śląskiego
w roku szkolnym 2013/2014**

Wojewódzka Komisja Konkursowa w składzie:

Przewodniczący

Członkowie

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.

stwierdza, że etap wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Wiedzy o Społeczeństwie dla uczniów gimnazjów woj. śląskiego w roku szkolnym 2013/2014 został przeprowadzony zgodnie z Regulaminem zatwierdzonym przez Śląskiego Kuratora Oświaty.

Wykaz wszystkich uczestników etapu wojewódzkiego Konkursu należy opracować w tabeli sporządzonej w aplikacji Excel zawierającej następujące kolumny:

Lp., kod ucznia, imię ucznia, nazwisko ucznia, data, miejsce urodzenia, klasa, liczba uzyskanych punktów, imię nauczyciela, nazwisko nauczyciela, nazwa szkoły, miejscowość, kod pocztowy, poczta, telefon, faks, e-mail, gmina, powiat, wydział/delegatura KO, imię i nazwisko dyrektora szkoły.

Liczba uczniów, którzy osiągnęli 90 % i więcej punktów

Obserwator
imię, nazwisko

.....
nazwa instytucji

.....
podpis

.....
miejscowość, data

.....
podpis Przewodniczącego
Wojewódzkiej Komisji Konkursowej

**Kuratorium Oświaty
w Katowicach
ul. Jagiellońska 25
40-032 Katowice**

**Lista laureatów
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego
z Wiedzy o Społeczeństwie
dla uczniów gimnazjów woj. śląskiego
w roku szkolnym 2013/2014**

Wojewódzka Komisja Konkursowa w składzie:

Przewodniczący

Członkowie 1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.

stwierdza, że laureatami Konkursu Przedmiotowego z Wiedzy o Społeczeństwie dla uczniów gimnazjów woj. śląskiego w roku szkolnym 2013/2014 zostali następujący uczniowie:

Wykaz laureatów Konkursu należy opracować w tabeli sporządzonej w aplikacji Excel zawierającej następujące kolumny:

Lp., kod ucznia, imię ucznia, nazwisko ucznia, data, miejsce urodzenia, klasa, liczba uzyskanych punktów, imię nauczyciela, nazwisko nauczyciela, nazwa szkoły, miejscowość, kod pocztowy, poczta, telefon, faks, e-mail, gmina, powiat, wydział/delegatura KO, imię i nazwisko dyrektora szkoły.

Ogólna liczba laureatów wynosi

.....
miejscowość, data

.....
*podpis Przewodniczącego
Wojewódzkiej Komisji Konkursowej*

**Kuratorium Oświaty
w Katowicach
ul. Jagiellońska 25
40-032 Katowice**

**Lista finalistów
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego
z Wiedzy o Społeczeństwie
dla uczniów gimnazjów woj. śląskiego
w roku szkolnym 2013/2014**

Wojewódzka Komisja Konkursowa w składzie:

Przewodniczący

Członkowie

- 1.**
- 2.**
- 3.**
- 4.**
- 5.**
- 6.**
- 7.**
- 8.**
- 9.**
- 10.**
- 11.**

stwierdza, że finalistami Konkursu Przedmiotowego z Wiedzy o Społeczeństwie dla uczniów gimnazjów woj. śląskiego w roku szkolnym 2013/2014 zostali następujący uczniowie:

Wykaz finalistów Konkursu należy opracować w tabeli sporządzonej w aplikacji Excel zawierającej następujące kolumny:

Lp., kod ucznia, imię ucznia, nazwisko ucznia, data, miejsce urodzenia, klasa, liczba uzyskanych punktów, imię nauczyciela, nazwisko nauczyciela, nazwa szkoły, miejscowość, kod pocztowy, poczta, telefon, faks, e-mail, gmina, powiat, wydział/delegatura KO, imię i nazwisko dyrektora szkoły.

Ogólna liczba finalistów wynosi

.....
miejscowość, data

.....
*podpis Przewodniczącego
Wojewódzkiej Komisji Konkursowej*

KARTA UCZESTNIKA KONKURSU PRZEDMIOTOWEGO¹

(Każdy uczestnik II i III etapu powinien posiadać kartę do kodowania opracowaną komputerowo. Dyrektor szkoły odpowiada za przygotowanie karty zgodnie z załączonym wzorem).

1. Nazwisko ucznia:
2. Imię ucznia:
3. Data urodzenia ucznia:
4. Miejsce urodzenia:
5. Pełna nazwa szkoły:
6. Klasa:
7. Adres szkoły:
8. Powiat:
9. Gmina:
10. Nr tel. szkoły: e-mail:
11. Wydział/Delegatura Kuratorium Oświaty, na terenie której znajduje się szkoła:
12. Imię i nazwisko, stopień naukowy² osoby przygotowującej ucznia do Konkursu:
13. Numer kodowy wypełnia członek Komisji Konkursowej w dniu Konkursu:

data

podpis i pieczęć Dyrektora Szkoły

Wyrażam zgodę³ na przetwarzanie danych osobowych i publikację wyników konkursu mojego dziecka na stronach internetowych Organizatorów i Kuratorium Oświaty, zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. nr 101, poz. 926 z późn. zm.).

data

podpis rodzica/prawnego opiekuna

Nie wyrażam zgody³ na przetwarzanie danych osobowych i publikację wyników konkursu mojego dziecka na stronach internetowych Organizatorów i Kuratorium Oświaty, zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. nr 101, poz. 926 z późn. zm.).

data

podpis rodzica/prawnego opiekuna

¹ WZÓR – PROSZĘ WYPEŁNIĆ KOMPUTEROWO

² wpisać tylko w przypadku posiadania stopnia naukowego doktora

³ w przypadku braku zgody rodzica/prawnego opiekuna na publikację na stronach internetowych organizatorów nie będą publikowane wyniki ucznia